

Зміст

Частина I. Пегете

Дзвінка	11
Хата	15
Коли немає світла	18
Бабаня	20
Пегете	24
Переляк	27
Олеся	34
Незнайко	37
Ярослава Романівна	39
Радіо	41
Вино і люди	43
цт	45
Нетрудові доходи	47
Робота	51
Лера	53
Школа	58
«Стань в строй!»	62
«Сідьме ноябра»	65
«Мы не рабы»	67
Політінформація	69
Цебрина, цямрина, цямриння... ..	71
Музика і співи	74

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

«Рожество»	77
Родина і Паска	82
Комунізм	88
Парад октябрятських військ	92
Ляхи і мужики	95
Другий клас	106
Художка	109
«Родная речь»	112
Війна	114
День Перемоги	119
Новий рік	123

Частина II. Одеса

Тигриця	129
Вписатися	134
Півноч	140
«Поляна»	143
Матір Божа	146
Вулиця Леніна	148
Виїзд	155
Анфіса	160
«Смотр строя и песни»	162
Інша література	165
Укрмова й укрліт	167
Хазяйство	172
Арія столичного гостя	177
«Таланти твої, Україно»	181
Путч	189

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Незалежність	192
«Рашн — парашн»	196
Телебачення	207
Випуск	212
Хімфак	217
London is the capital of Great Britain	220
Просто весна	225
Львів	237
Нашому тельові	241

Частина III. Київ

Журналістка	251
Перша робота	260
Радіо	265
Весілля	268
Богдан	273
«Багатому й чорт дітей колише»	279
Євромайдан	286
Війна	296
Друге травня	299
«Союз нерушимый»	314
Крайня точка	322
Мандри	326
На свій хліб	334
Пори року	338
<i>Примітки</i>	358

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Частина I

ПЕГЕТЕ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Дзвінка

Дівчинка!

Це був голос Леонтіївни. Так її звала Дзвінчина бабуся Надя — свою двоюрідну сестру, теж Надію. У тих краях називали одна одну так — або за прізвиськом чоловіка, але з незмінним «-иха» на кінці — Коваленчиха, Корнієнчиха, Зубариха, — або по-батькові: Іванівна, Михайловна, Леонтіївна.

Леонтіївна працювала фельдшеркою, і своїми акушерськими руками переприймала пологи, мабуть, у всіх жінок свого селища, всіх навколишніх сіл та інколи самого райцентру — як-от тепер, коли пологовий при районній лікарні в Любашівці закрили на дезінфекцію через стафілокок. Там вона Дзвінку і прийняла на цей світ.

Окрім акушерства, тобто справ баби-повитухи, робили ці руки і прямо протилежні речі, не дуже сумісні з тодішнім законом. Робилися вони в темну пору, а інструменти Леонтіївна зберігала у плиті, де варилося і палилося в хаті. Та плита одночасно і давала все необхідне для життя, і таїла все необхідне для його вбивства в самому зародку.

Мало того, що Дзвінка народилася дівчинкою, а не хлопцем, як хотів батько, так її ще й назвали якимсь геть незрозумілим для тих країв іменем. Навколо всі були Олі, Лени, Іри, Тані і Наташі. Траплялися Крістіни і Альони, зрідка проблискували претензією на оригінальність Вероніки і Віолетти, а тут — не те що оригінальність, а просто «не як у людей». Дзвінка. Це дивне ім'я наснилося бабусі разом із самою Дзвінкою ще тоді, як Дзвінчина мама була десь місяці на сьомому вагітності. Ультразвукового дослідження тоді в СРСР ще не знали, то молодим батькам зоставалося вірити хіба у сни і народні прикмети. А знати ж було

треба — найперше, щоб відповідати на запитання всяких допитливих перехожих, а ще — щоб купити відповідного кольору стрічку на виписку з «роддому» (голубу для хлопчика чи червону для дівчинки), а ще — обов'язково картату байкову ковдру — або синьо-білу, або біло-червону. А головне — всім доводилося стояти в чергах або домовлятися на базах, тому що дістати всі ці необхідні речі в епоху пізнього Брежньєва було зовсім непросто. І навіть попри те, що бабусі наснилася саме дівчинка, яка сказала «Я — Дзвінка!», коляску дістали тільки голубу. Втім, на кольори колясок тоді вже ніхто не зважав, бо головне, щоб та коляска в принципі була.

Дзвінку з мамою привезли з Заплаз у Любашівку, і той час Дзвінка пам'ятала доволі розмито. Було тісно, мокро, незручно, перед очима гойдалася якась сітчаста фіранка, і нікому нічого не можна було сказати про те, що ти відчуваєш. Щоправда, інколи її брали на руки, вона бачила щось, відмінне від білої підкладки «капюшона» дефіцитного дитячого візочка, мигтіли перед очима якісь зелено-білі плями, а іноді хтось співав або просто щось ритмічно розказував, колишучи її на руках.

*Коти-коти-коти-два,
Сірі-білі обидва,
По садо-о-очку ходи-или,
І горобчиків лови-или...
Ви, котики, не ходіть,
І Дзвіночку не будіть.
Котики ходи-или,
Дзвіночку буди-или.
А-а-а, а-а-а,...
...Ходить сон коло віко-он,
А дрімота — коло пло-ота,
Та й питає сон дрімо-оту:
Де ми будем ночува-ати,
Кого будем колиса-ати?*

*Де хати-инка тепле-енька,
Де дити-инка мале-енька,
Там ми будем ночува-ати,
І Дзвіночку колиса-ати.
Лю-у-лю, лю-у-лю,
Чужим діткам ду-улю,
А Дзвіноці ка-ла-чі,
Щоб спала вдень і вночі.
А-а-а, а-а-а...*

Пізніше світ набув кольору, запаху і смаку. Пахло домашнім молоком, яке мамі привозили родичі з села, вінегретом, вареною картоплею, домашніми соліннями, квасіннями, малиновим варенням. Навесні пахло цвітом вишень, яблунь і слив, влітку — молодим горохом і стиглими абрикосами, біля курника пахло, звісно ж, курми, а біля собаки — собакою. А ще Дзвінку «кусали» всі радянські шерстяні плаття і колготи. Сама ж вона більше любила штани.

Потім вони з мамою кудись поїхали, і там був тато, і Дзвінка гралася його круглим металевим годинником. Він говорив інакше, ніж бабуся і дідусь, і мама з нею говорила теж інакше — «Нет, отдай папины часы, не надо ими играться¹», а потім вона знову опинилася в Любашівці, у бабусі, «коти-коти-коти-два», «ходить сон коло вікон», — нібито тимчасово, але ж це не завжди так буває. «Це мій подарок на Восьме марта», — казала на Дзвінку бабуся.

Мама тепер приїздила до них з бабусею тільки на вихідні і мусила щонеділі кудись від'їжджати. Вона сідала в біло-голубий смугастий «жосткий» автобус «Любашівка—Одеса» і махала Дзвінці з вікна. Кожного разу було так, наче мама їде назавжди, і від того Дзвінці розривалося щось велике і болюче прямо у горлянці, звідти вилітали якісь незрозумілі звуки, бабуся гладила Дзвінку по голові, поїла кислим колючим «Куяльником», просила не хлипати і вела додому.

З вікна тієї кімнати, де спали Дзвінка з бабусею, було видно сусідське обійстя. На жерстяному підвіконні загнули краї догори, і вийшла годівничка. Взимку з квартирки можна було сипати туди хлібні крихти або кубики сала, на які одразу зліталися горобці, синички і снігурі. Тим часом бабуся розпалювала плити, лізла в погріб і приносила квашеного кавунчика з яблуками. На столі стояла картопля, зварена в шкурці — «мундера», квашені огірки, посолена олія в блюдці і чай з малинового варення і гарячої води. Те варення було Дзвінці «замість лікарства», тому що взимку у неї завжди боліло горло і закладало ніс. Бабуся ламала гілочки з вазонів алое і каланхое, закручувала в бинтик, витискала сік і закапувала Дзвінці носа. А потім наставала ніч, і можна було грати в шашки, будувати будиночки з карт, читати, або просто сидіти і слухати, як тріщать дрова в плиті. І було так тепло в спину, і спокій розливався в грудях.